

5. Prowadzenie działalności gospodarczej i politycznej

5.1. Możliwość prowadzenia działalności gospodarczej przez dyrektora szkoły

Prowadzenie działalności gospodarczej przez dyrektorów szkół jest ograniczone na podstawie art. 1 i 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne [1]. Dyrektorzy szkół podlegają tej ustawie jako kierownicy jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego (a więc zarówno jednostek budżetowych, jak i zakładów budżetowych).

Zgodnie z treścią art. 4 pkt 6 ustawy w okresie pełnienia funkcji kierowniczej dyrektor nie może *prowadzić działalności gospodarczej na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami, a także zarządzać taką działalnością lub być przedstawicielem czy pełnomocnikiem w prowadzeniu takiej działalności; nie dotyczy to działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej, w formie i zakresie gospodarstwa rodzinnego.*

Ponadto, zgodnie art. 4 pkt 1–5 ustawy, oprócz wykonywania działalności gospodarczej dyrektorzy szkół nie mogą:

- 1) *być członkami zarządów, rad nadzorczych lub komisji rewizyjnych spółek prawa handlowego;*
- 2) *być zatrudnionymi lub wykonywać innych zajęć w spółkach prawa handlowego, które mogłyby wywołać podejrzenie o ich stronniczość lub interesowność;*
- 3) *być członkami zarządów, rad nadzorczych lub komisji rewizyjnych spółdzielni, z wyjątkiem rad nadzorczych spółdzielni mieszkaniowych;*
- 4) *być członkami zarządów fundacji prowadzących działalność gospodarczą;*
- 5) *posiadać w spółkach prawa handlowego więcej niż 10% akcji lub udziały przedstawiające więcej niż 10% kapitału zakładowego – w każdej z tych spółek.*

Jeżeli dyrektor szkoły narusza wskazane zakazy, właściwy organ odwołuje go albo rozwiązuje z nim umowę o pracę najpóźniej po upływie miesiąca od dnia, w którym uzyskał informację o przyczynie odwołania albo rozwiązania umowy o pracę (art. 4 ustawy). W przypadku dyrektora szkoły powyższa sankcja będzie się wiązać z odwołaniem z funkcji kierowniczej z powodu wystąpienia tzw. przypadku szczególnie uzasadnionego, o którym mowa w art. 38 ust. 1 pkt 2 USO, natomiast nie będzie się wiązać z rozwiązaniem stosunku pracy.

Dyrektor szkoły nie może ukryć, że prowadzi działalność gospodarczą, gdyż zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym [2] lub ustawą o samorządzie powiatowym [3] jest zobowiązany do składania oświadczeń majątkowych.

Przepisy prawa nie zabraniają natomiast w żaden sposób prowadzenia działalności gospodarczej przez współmałżonka dyrektora szkoły.

Zakaz zajmowania stanowisk w organach spółek nie dotyczy dyrektora szkoły, o ile zgłoszony został do objęcia takiego stanowiska w spółce prawa handlowego przez: *Skarb Państwa, inne państwowe osoby prawne, spółki, w których udział Skarbu Państwa przekracza 50% kapitału zakładowego lub 50% liczby akcji, jednostki samorządu terytorialnego, ich związki lub inne osoby prawne jednostek samorządu terytorialnego; osoby te nie mogą zostać zgłoszone do więcej niż dwóch spółek prawa handlowego z udziałem podmiotów zgłaszających te osoby* (art. 6 ustawy).

Podsumowując, dyrektorzy szkół, jako kierownicy jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, są pozbawieni możliwości prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami. Dyrektorzy szkół nie mogą także zarządzać taką działalnością lub być przedstawicielem czy pełnomocnikiem w prowadzeniu takiej działalności. Wyjątkiem od tej zasady jest prowadzenie działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej, w formie i zakresie gospodarstwa rodzinnego.

5.2. Prowadzenie działalności politycznej

Wielu dyrektorów angażuje się w politykę – na ogół w skali lokalnej. W Polsce żadne przepisy nie regulują kwestii aktywności politycznej zarówno nauczycieli, jak i dyrektorów szkół. Decydując się na karierę polityczną, dyrektor szkoły musi pamiętać o tym, że powinien być przede wszystkim autorytetem i wzorem dla uczniów i nie powinien wykorzystywać swojej pozycji dla własnych korzyści.

Angażując się w życie polityczne, dyrektor szkoły powinien wiedzieć, że jego aktywność na tym polu może mieć poważny wpływ na zajmowane stanowisko. Otóż zgodnie z art. 24a ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym *radny nie może pełnić funkcji kierownika gminnej jednostki organizacyjnej oraz jego zastępcy*, tej JST, która jest organem prowadzącym szkołę. W praktyce oznacza to, że **niedopuszczalne jest łączenie mandatu radnego z zatrudnieniem na stanowisku dyrektora publicznej (samorządowej) szkoły, działającej na terenie gminy, w której radny uzyskał mandat.**

Cytowany przepis dotyczy tylko i wyłącznie dyrektorów szkół publicznych, a zatem dyrektor szkoły niepublicznej, wpisanej do ewidencji prowadzonej przez gminę, może być radnym w mieście, w którym placówka została wpisana do ewidencji niepublicznych jednostek oświatowych.

Radny, który przed dniem wyboru był zatrudniony w urzędzie gminy albo pełnił funkcję kierownika gminnej jednostki organizacyjnej lub jego zastępcy, przed przystąpieniem do wykonywania mandatu obowiązany jest złożyć wniosek o urlop bezpłatny w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów przez właściwy organ wyborczy. *Niezłożenie wniosku w tym terminie jest równoznaczne ze zrzeczeniem się mandatu* (art. 24b ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym), więc powoduje wygaśnięcie mandatu.

Wystąpienie o urlop bezpłatny jest dla pracodawcy wiążące. Radny otrzymuje urlop bezpłatny na okres sprawowania mandatu oraz 3 miesiące po jego wygaśnięciu. Radny otrzymuje urlop bezpłatny bez względu na rodzaj i okres trwania stosunku pracy.

Stosunek pracy zawarty na czas określony, który ustalby przed terminem zakończenia urlopu bezpłatnego, przedłuża się do 3 miesięcy po zakończeniu tego urlopu.

Pełnienie mandatu radnego nie chroni dyrektora przed odwołaniem z funkcji.

Co więcej, odwołanie nie wymaga zgody rady.

Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził, że *zakaz rozwiązywania z radnym stosunku pracy bez zgody Rady Powiatu przewidziany w art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (DzU nr 91 poz. 578 ze zm.) nie obejmuje odwołania ze stanowiska dyrektora szkoły* (zob. wyrok NSA z dnia 12 czerwca 2000 r., sygn. akt: II SA 634/00).

Podjętą decyzję o kandydowaniu, dyrektor musi ocenić czy pełnienie mandatu nie będzie kolidowało z zarządzaniem szkołą. Z pełnieniem funkcji radnego wiąże się bowiem udział w pracach:

- organów gminy, powiatu i sejmiku województwa;
- komisji oraz innych instytucji samorządowych, do których radny został wybrany lub desygnowany, a także uczestnictwo w pracach zarządu województwa.

Należy również pamiętać, że za czas zwolnienia nauczyciel i pracownik nie zachowują prawa do wynagrodzenia w szkole, gdyż zgodnie z art. 80 k.p. w zw. z art. 91c ust. 1 Kn nie jest to praca świadczona na rzecz pracodawcy, a konkretnego organu jednostki samorządu terytorialnego (zob. uchwała SN z dnia 10 maja 1994 r., sygn. akt: I PZP 22/94, OSNP 1994/4/60). Dyrektor nie otrzyma także wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe zaplanowane, a niezrealizowane z powodu uczestniczenia w posiedzeniu rady lub sejmiku.

Nie istnieją również żadne przeszkody w ubieganiu się przez dyrektora szkoły o mandat poselski, bowiem zakaz wynikający z art. 30 ust. 1 ustawy o wykonywaniu mandatu posła lub senatora [4] nie dotyczy pracowników m.in. jednostek organizacyjnych gminy np. szkół czy przedszkoli.

Podstawa prawna

- [1] Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (DzU z 2006 r. nr 216 poz. 1584 z późn. zm.)
- [2] Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (DzU z 2015 r. poz. 1515 z późn. zm.)
- [3] Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (DzU z 2015 r. poz. 1445 z późn. zm.)
- [4] Ustawa z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła lub senatora (DzU z 2015 r. poz. 1605)
- [5] Wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 13 października 2005 r. (sygn. akt: II OSK 61/05, LEX nr 519075)
- [6] Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 12 czerwca 2000 r. (sygn. akt: II SA 634/00)
- [7] Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1994 r. (sygn. akt: I PZP 22/94, OSNP 1994/4/60)